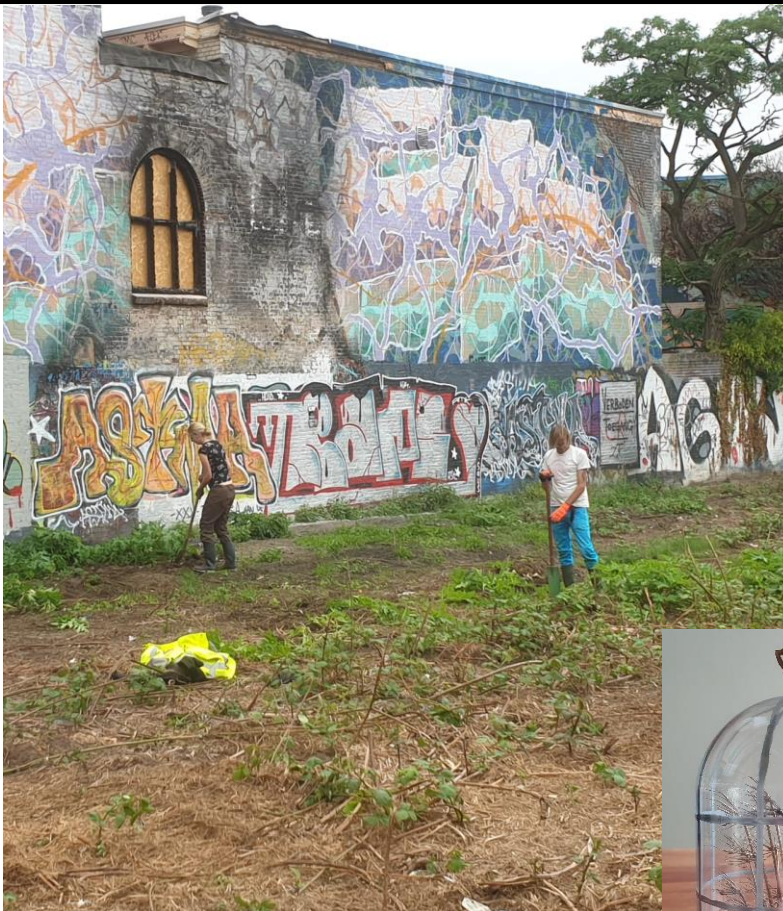


2022

Wiedewiedenweg: bestrijding van reuzen- berenklauw met vrijwilligers



Rutenfrans, A.H.M., B. Odé, G. de Jong
& R.S.E.W. Leuven

**Wiedewiedenweg:
bestrijding van reuzenberenklauw met vrijwilligers**

Rutenfrans, A.H.M., B. Odé, G. de Jong en R.S.E.W. Leuven

December 2022

Adviesbureau Beleef & Weet, FLORON, IVN en Radboud Universiteit

Gefinancierd door Gemeente Nijmegen

BELEEF ADVIESBUREAU
& WEET DUURZAAMHEIDS
EDUCATIE



ivn natuur
educatie



Radboud Universiteit



NEC-E

Colofon

Titel: Wiedewiedenweg: bestrijding van reuzenberenklauw met vrijwilligers

Auteurs: Rutenfrans, A.H.M., B. Odé, G. de Jong & R.S.E.W. Leuven

Project-coördinator: A.H.M. Rutenfrans, e-mail: beleefenweet@glazenkamp.net

Gefinancierd door: Gemeente Nijmegen

Bijdragen in natura: Radboud Universiteit

Foto's: R.S.E.W. Leuven en A.H.M. Rutenfrans

Toekenning: Gemeente Nijmegen VPL - 305377

Copyright: Niets uit dit rapport mag worden gebruikt zonder volledige bronvermelding

Inhoudsopgave

Samenvatting	4
1. Inleiding	5
1.1 Probleemstelling	5
1.2 Doelen	6
1.3 Afbakening	6
2. Aanpak	7
2.1 Organiseren burgerparticipatie project bestrijding van reuzenberenklauw	7
2.1.1 Fase 1 Voorbereiding	7
2.1.2 Fase 2 Activiteiten met vrijwilligers	8
2.1.3 Fase 3 Evaluatie	9
2.2 Inventarisatie verspreiding van reuzenberenklauw en reuzenbalsemien	10
3. Resultaten	10
3.1 Organiseren Wiedewiedenweg-brigades voor bestrijding reuzenberenklauw	10
3.1.1 Organisatie	10
3.1.2 Uitvoering	10
3.1.3 Afsluiting	11
3.2 Inventarisatie	11
3.2.1 Inventarisatie reuzenberenklauw	11
3.2.2 Verdeling locaties over de brigades	12
3.3 Resultaten	13
3.3.1 Bestrijding en beheer	13
3.3.2 Bewustwording	18
3.3.3 Publiciteit	18
4. Vervolgactiviteiten	18
5. Conclusies	19
6. Dankwoord	19
7. Referenties	21

Samenvatting

In 2022 zijn de Wiedewiedenweg-brigades voor de bestrijding van de reuzenberenklauw in Nijmegen weer van start gegaan. Waar mogelijk, is ook de reuzenbalsemien verwijderd. Voorafgaand zijn inventarisaties van de reuzenberenklauw uitgevoerd en actuele verspreidingskaarten van deze soort gemaakt met als basis de NDFF-kaarten.

De flyer 'Informatie over invasieve exoten voor terreineigenaren en particuliere tuinbezitters' is uitgedeeld of in de brievenbus gedaan als daar aanleiding of interesse voor was.

De bestrijding van de reuzenberenklauw is uitgevoerd door brigades met wisselende samenstelling. De wijken met locaties van reuzenberenklauw zijn verdeeld over de brigades die daar vorig jaar ook gewerkt hebben. Zo nodig zijn meerdere dagen op meerdere locaties gewerkt en vervolgens ook nacontroles uitgevoerd. In totaal waren 24 personen betrokken bij dit project. Wiedewiedenweg heeft in de Gemeente Nijmegen 141 locaties met reuzenberenklauw in beeld, waarvan ook een aantal locaties in Nijmegen-Noord. De beheerders van alle locaties zijn bekend.

Op enkele privéterreinen wordt de reuzenberenklauw door beheerders of eigenaren zelf weggehaald of de boeistengels vóór de zaadsetting gesnoeid. In steeds meer gevallen is daarvoor geen reminder meer nodig en wordt de bestrijding uit eigen initiatief uitgevoerd.

Tevens waren 6 adoptie-brigades actief waarvan 3 reuzenberenklauw bestreden en 3 Japanse duizendknoop. Vijf adoptie-brigades hebben een officieel burgerparticipatiecontract met de gemeente Nijmegen voor het beheer van specifieke locaties.

De resultaten van dit project tonen aan dat effectieve bestrijding van reuzenberenklauw en reuzenbalsemien met vrijwilligers mogelijk is. Burgers die wonen in de buurt van een besmettingshaard, blijken bereid te zijn om z'n locatie te adopteren en vrij te houden van reuzenberenklauw. Professionele coördinatie vanuit een koepelorganisatie en inbreng van (praktijk)kennis door deskundigen zijn wel noodzakelijk voor het organiseren, informeren en ondersteunen van de Wiedewiedenweg-brigades en draagt zorg voor een effectieve aanpak van invasieve plantensoorten.

Vanwege het 5-jarig lustrum is een wisselbokaal 'Wiedewiedenweg-held van het jaar' uitgereikt aan de persoon die dit jaar de meeste reuzenberenklauwen heeft verwijderd.

Dit project is door Adviesbureau Beleef & Weet georganiseerd, gecoördineerd en uitgevoerd in samenwerking met diverse partnerorganisaties. Het project borduurt voort op de projecten Burgerparticipatie bij bestrijding van reuzenbalsemien en reuzenberenklauw in 2018 en 2019 (Rutenfrans et al., 2018, 2019) en Burgerparticipatie bij de bestrijding van reuzenberenklauw met brigades in 2020 en 2021 (Rutenfrans et al., 2020, 2021).

1. Inleiding

Invasieve exoten zijn in Nederland en Europa een probleem voor de biodiversiteit. Een aantal invasieve exoten kan daarnaast gezondheidsproblemen bij mensen of economische schade veroorzaken. Sinds de inwerkingtreding van de Europese exotenverordening in 2017 moeten de EU-lidstaten actie ondernemen om de invasieve exoten die zijn opgenomen op de Unielijst te bestrijden of te beheren (Europese Commissie, 2014, 2016, 2017a). Veel invasieve exoten komen door onwetendheid en onachtzaamheid terecht in onze parken, particuliere tuinen, het landelijk gebied en natuurgebieden. Om ervoor te zorgen dat geen invasieve exoten in de natuur komen is het van belang om zoveel mogelijk burgers te betrekken bij de preventie en aanpak van invasieve exoten. Ze moeten leren wat invasieve exoten zijn, deze soorten herkennen en weten wat de gevolgen kunnen zijn voor natuur, gezondheid en economie.

In 2018 is begonnen met de burgerparticipatie bij de bestrijding van reuzenbalsemien en reuzenberenklauw en de signalering van Japanse duizendknoop in Nijmegen. In 2020 zijn de Wiedewiedenweg-brigades en -adoptiebrigades opgezet. Deze brigades werden toegerust met instructies en gereedschap. Tevens kregen zij de bevoegdheid van de gemeente om bepaalde invasieve exoten in het openbare groen en na signalering onmiddellijk te verwijderen. Hierdoor wordt verdere verspreiding en besmetting van andere gebieden voorkomen. In 2021 en 2022 is dit project voorgezet met deze brigades. In de voorgaande projecten van Wiedewiedenweg constateerden we dat effectief beheer over terrein- en gemeentegrenzen heen gaat omdat planten zich niet aan dergelijke grenzen houden. Daarom is goed contact met particuliere terreinbeheerders en met groenbeheerders van drie gemeenten (Nijmegen, Berg en Dal en Heumen) om de aanpak van invasieve exoten te stroomlijnen van groot belang.

Dit project wordt gecoördineerd door Adviesbureau Beleef & Weet. FLORON, Radboud Universiteit, NEC-E, gemeente Nijmegen en IVN dragen bij aan dit project en zorgen zo voor een groot draagvlak.

1.1 Probleemstelling

Het is van belang dat zorgwekkende invasieve exoten van de Europese Unielijst lokaal worden bestreden, zodat verdere verspreiding wordt voorkomen en schade wordt beperkt. Het zo snel mogelijk verwijderen van nieuwe vestigingen van invasieve planten is het meest kosteneffectief en voorkomt verdere uitbreiding en besmetting. Dit kan onder andere door vrijwilligers te motiveren om mee te helpen met het signaleren en bestrijden van invasieve exoten. Nog belangrijker is het om buurtbewoners te inspireren om het beheer van een groeiplek van invasieve planten gedurende een langere periode te adopteren. Daarnaast moet ingezet worden op kennisuitwisseling over exotenbeheer met particuliere terreineigenaren en professionele terreinbeheerders in aangrenzende gemeenten. Om dit proces te ondersteunen is in 2020 een folder gemaakt die informatie verschaft over de

risico's en het beheer zorgwekkende invasieve exoten van de Europese Unielijst (zoals de reuzenberenklauw, reuzenbalsemien en Japanse duizendknoop).

1.2 Doelen

De doelen van dit project zijn:

- Continueren van de Wiedewiedenweg-brigades, werven van nieuwe vrijwilligers en inventariseren en waar mogelijk verwijderen van de reuzenberenklauw en reuzenbalsemien in Nijmegen (omvangrijke groeiplekken worden door de gemeente beheerd).
- Zoveel mogelijk burgers motiveren om een locatie te adopteren voor het beheer van deze locaties middels het tekenen van een burgerparticipatiecontract met de gemeente Nijmegen.
- Beheersoverleg met drie gemeenten (Nijmegen, Berg en Dal en Heumen) organiseren voor het uitwisselen van kennis over het beheer van invasieve exoten.

1.3 Afbakening

Dit project is in 2022 toegespitst op de bestrijding van de reuzenberenklauw (*Heracleum mantegazzianum*). Dit is een zorgwekkende invasieve exoot die op de Unielijst staat en zich ook steeds verder verspreid in Nederland, waaronder ook Nijmegen en omgeving ([NVWA, 2019](#)). Deze soort is goed te herkennen, wortelt diep en kan met een berenklauwschop uit de grond worden verwijderd. Het sap van de reuzenberenklauw bevat de fototoxische stof fucocumarine, die de huid van de mens extreem gevoelig maakt voor het UV-deel van het zonlicht, waardoor enorme blaren kunnen ontstaan. Daarom is goed beschermende kleding en zorgvuldige instructie van de vrijwilligers nodig om aanraking van de planten en blootstelling van de huid en ogen aan het plantensap te voorkomen.

Nijmegen leent zich als stedelijk gebied goed om de reuzenberenklauw met vrijwilligers te bestrijden omdat deze invasieve exoot hier relatief veel voorkomt in geïsoleerde parken en openbaar groen, waardoor de kans op herbesmetting laag is. Deze gebieden zijn goed toegankelijk voor burgers en herbergen meestal geen kwetsbare begroeiing waar rekening mee moet worden gehouden. De reuzenberenklauw is in Nijmegen wijder verspreid dan de reuzenbalsemien. De reuzenberenklauw kan echter vanwege de wijde verspreiding, beperkte middelen en beschikbare vrijwilligerscapaciteit in 2022 nog niet op alle openbare groeiplaatsen in Nijmegen worden bestreden. De (na)controle en bestrijding van de 'geadopteerde' locaties door buurtbewoners kon worden voortgezet.

Tevens zijn nacontroles uitgevoerd op een aantal locaties waar voorgaande jaren reuzenbalsemien is verwijderd. Op één nieuwe locatie is de reuzenbalsemien actief bestreden. De gegevens hierover zijn echter niet opgenomen in dit rapport.

2. Aanpak

2.1 Organiseren burgerparticipatie project bestrijding van reuzenberenklauw

Het project was opgesplitst in drie fasen, namelijk: 1) Voorbereiding, 2) Activiteiten, en 3) Evaluatie.

Fase 1: Voorbereiding

- Het maken van een draaiboek voor de Wiedewiedenweg-brigades.
- De nieuwste gegevens uit NDFF m.b.t. de reuzenbalsemien en reuzenberenklauw ophalen.
- Alle locaties van 2022 monitoren op reuzenberenklauw en reuzenbalsemien en een inventarisatielijst maken.
- Nijmegen-Noord inventariseren op reuzenberenklauw (onder andere bij restaurant Zijdewind, Spiegelbos en in Park Lingezege).
- Het terrein van voormalig HAN-gebouw inventariseren voor zover mogelijk.
- Het voorbereiden van overleg met de leiders van de brigades.

Fase 2: Activiteiten

- In april een mail sturen naar alle brigadeleiders met een deel van de nieuwste inventarisatielijst, welke betrekking heeft op de wijk(en) met door hen te bestrijden groeiplekken.
- Van mei tot en met augustus hebben alle brigades zelfstandig bestrijdingsactiviteiten en/of nacontroles uitgevoerd op de betreffende groeiplekken.
- Samen met de gemeente Nijmegen een beheeroverleg organiseren voor de gemeente Nijmegen, Berg en Dal en Heumen met de terreinbeheerders (SBB, Natuurmonumenten en Gelders Landschap) voor kennisuitwisseling m.b.t. beheer van invasieve exoten.
- Waar mogelijk buurtbewoners locaties aanbieden ter adoptie.
- In oktober een bijeenkomst organiseren voor alle betrokken vrijwilligers.

Fase 3: Evaluatie

- Evalueren we het project met de vrijwilligers en de gemeente Nijmegen.
- Schrijven van een rapportage met aanbevelingen voor aanpak in 2023.

2.1.1 Fase 1 Voorbereiding

Financiering

Financiën waren nodig voor de organisatie en coördinatie, gereedschap en een bijeenkomst. Dankzij een financiële bijdrage van de gemeente Nijmegen en inbreng van expertise vanuit de Radboud Universiteit werd dit project mogelijk gemaakt.

Coördinatie en logistiek

Vier maanden vóór de activiteiten werd gestart met het opstellen van een draaiboek. Met financiers, partners en belanghebbenden werden hiervoor afspraken gemaakt. De communicatie werd op gang gebracht, vrijwilligers werden geïnformeerd, en doellocaties verdeeld onder de brigadeleiders.

Partners en taakverdeling

De partners bij dit project waren: FLORON, Radboud Universiteit, Nederlands Expertise Centrum Exoten (NEC-E), IVN Rijk van Nijmegen en Adviesbureau Beleef & Weet. De Radboud Universiteit en NEC-E zorgden voor de inbreng van beschikbare kennis over het beheer van invasieve exoten, gaven informatie over de bestrijdingsmogelijkheden van reuzenberenklauw en zorgden voor kwaliteitsborging van het project. FLORON gaf inhoudelijk advies en verstreekte materiaal over de verspreiding en identificatie van invasieve exoten. IVN Rijk van Nijmegen mobiliseerde vrijwilligers bij werkgroep Praktisch Natuurbeheer. Adviesbureau Beleef & Weet droeg zorg voor de organisatie, coördinatie en verslaglegging van het project.

Communicatie

Bij de communicatie is wederom gebruik gemaakt van de naam 'Wiedewiedenweg', maar nu in combinatie met 'brigades' en 'adoptiebrigades'.

De werving van vrijwilligers is voornamelijk gegaan via bestaande netwerken, zoals de groep zelf, maar ook via de werkgroep Praktisch Natuurbeheer van IVN Rijk van Nijmegen.

Vanwege de coronapandemie is meer gebruik gemaakt van digitale overlegmomenten dan voor die tijd. Omdat er een kerngroep van vrijwilligers ontstaan is, weet iedereen elkaar goed en snel te vinden via email en de telefoon. Hierdoor worden vragen snel beantwoord en acties snel uitgevoerd.

Doelgebieden

Dezelfde locaties als voorgaande jaren zijn dit jaar weer gemonitord en bestreden. Nijmegen-Noord is dit jaar ook meegenomen bij de voorbereidingen.

Bestrijdingsdatums

De afzonderlijke teams maakten onafhankelijk afspraken over de datums waarop de bestrijding zou plaatsvinden in de periode van mei tot september.

2.1.2 Fase 2 Activiteiten met vrijwilligers

Voorgaande jaren werd gewerkt met brigades van vaste deelnemers. Dit jaar zijn meer individuele acties uitgevoerd en werd soms ook in korte tijd een nieuwe brigade samengesteld om een reuzenberenklauwhaard te bestrijden (bijvoorbeeld op een locatie die voorheen niet goed te bereiken was maar na een maaibeurt wel). De meeste vrijwilligers hebben een eigen reuzenberenklauwschap, goede handschoenen en een toestemmingsformulier van de gemeente om bepaalde invasieve exoten na signalering in openbaar groen onmiddellijk te

verwijderen. Er kan dus snel actie plaatsvinden na signalering van een invasieve soort. De actiebereidheid van vrijwilligers is groot. Naast deze brigades zijn ook 6 adoptiegroepen actief geweest waarvan 5 een officieel participatiecontract hebben getekend met de gemeente Nijmegen. Ook zij kregen een reuzenberenklauwschop en handschoenen. Het totaal aantal weggehaalde reuzenberenklauwen of weggeknipte bloeistengels en relevante bevindingen werden doorgegeven aan de projectleider en/of de gemeente.

Omdat het doel is om invasieve exoten volledig te elimineren, is het van belang dat herbesmetting vanuit aangrenzende particuliere terreinen wordt voorkomen. Daarom werden eigenaren en beheerders van deze terreinen aangesproken en gewezen op het belang van uitroeiing van de reuzenbalsemien en de reuzenberenklauw. Dit jaar is weer een e-mail gestuurd naar het Universitair Vastgoed Bedrijf die het terrein van de Radboud Universiteit en het Radboud-UMC beheert. De Hortus Nijmegen neemt tegenwoordig zelf initiatief om de reuzenberenklauw en reuzenbalsemien op hun terrein en de locaties die daaraan grenzen te bestrijden.

2.1.3 Fase 3 Evaluatie

Het project is geëvalueerd met de vertegenwoordigers van alle betrokken organisaties. We bespraken de locaties waarvan het beheer nog onbekend was en maakten afspraken over de wijze waarop we achter deze informatie zouden kunnen komen.

In de lente en zomer 2023 zal wederom monitoring gaan plaatsvinden evenals de daaraan gekoppelde acties.

Wellicht dat Wiedewiedenweg de omliggende gemeenten kan ondersteunen bij de wijze waarop reuzenberenklauw bestreden kan worden met vrijwilligers. Hiervoor zal voorafgaand een overleg met de beheerders van de betreffende locaties moeten plaatsvinden.

2.2 Inventarisatie verspreiding van reuzenberenklauw en reuzenbalsemien

Mede op basis van de beschikbare gegevens over de verspreiding van de reuzenberenklauw over de afgelopen twee jaar in de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFD) is voor de inventarisatie een plan gemaakt. Nieuwe waarnemingen worden ontsloten in de NDFD waardoor deze ook voor andere doeleinden te gebruiken zijn door derden. De inventarisatiekaart van de reuzenberenklauw werd gebruikt bij de verdeling van de locaties over de brigades en de bestrijding van deze soorten.

3. Resultaten

3.1 Organiseren Wiedewiedenweg-brigades voor bestrijding reuzenberenklauw

3.1.1 Organisatie

De projectcoördinator informeerde alle leiders van de Wiedewiedenweg-brigade over de gang van zaken m.b.t. de bestrijding van reuzenberenklauw via een e-mail. De meeste brigades hebben sinds vorig jaar 'eigen locaties' die ze bijhouden. Een centraal overleg was daarom dit jaar niet meer nodig.

3.1.2 Uitvoering

De uitvoering lag volledig in handen van de brigades en adoptiegroepen. De meeste brigades zijn minimaal 2 keer op diverse locaties aan het werk gegaan. De brigadeleiders en adoptiegroepen registreerden het aantal aanwezige reuzenberenklauwen en de werkzaamheden die verricht waren en gaven dit door aan de projectleider in het schema dat aan hen was toegestuurd.

In Nijmegen-Noord is een Wiedewiedenweg-brigade gevormd die het deel bij het Sprokkelbos in de gaten houdt en beheert samen met de gemeente. Zij houden ook een oogje in het zeil van het oostelijke deel van Nijmegen-Noord. Met de trekker van de brigade voor de westelijke locaties in Nijmegen-Noord is telefonisch en per e-mail contact geweest over het verwijderen van de reuzenberenklauw. De brochure wordt ervaren als een nuttig informatiemiddel door terreineigenaren en andere belangstellende.

Soms werd in korte tijd een brigade-groep samengesteld. Dat was het geval bij het Pagodepad. De eigenaar van de grond tussen het Pagodepad en het oude gebouw van Doornroosje, had de grond gemaaid. Toen daar de reuzenberenklauwen hun kruin lieten zien, konden we ze meteen verwijderen. Omdat het wel om honderden exemplaren ging, was het wel nodig om dit met een grotere groep vrijwilligers aan te pakken. Het terrein van het voormalig HAN-gebouw is geïnventariseerd. Daar zijn geen exemplaren van de reuzenberenklauw meer gevonden.

3.1.3 Afsluiting

Net als de afgelopen twee jaar is als dank en ter afsluiting op 7 oktober 2022 in restaurant Plan A een samenzijn met etentje georganiseerd voor alle brigades en vrijwilligers die een locatie hadden geadopteerd. Ook de mensen die de Japanse duizendknoop bestreden, zijn uitgenodigd. Resultaten zijn gedeeld en ervaringen uitgewisseld. Tevens kon men elkaar op een informele wijze ontmoeten. Op deze bijeenkomst waren 18 van de 24 vrijwilligers aanwezig.

Dit jaar bestaat Wiedewiedenweg 5 jaar. Om een feestelijk tintje aan de bijeenkomst te geven, is een Wiedewiedenwegheld-bokaal ontworpen. Deze wisselbeker met een zakje bonbons is uitgereikt aan Teun van Wijk die dit jaar op 14 locaties 1600 reuzenberenklauw-planten heeft weggehaald! Met recht is hij dé Wiedewiedenwegheld van het jaar 2022.



Figuur 1. Bijeenkomst Wiedewiedenweg in Plan A.

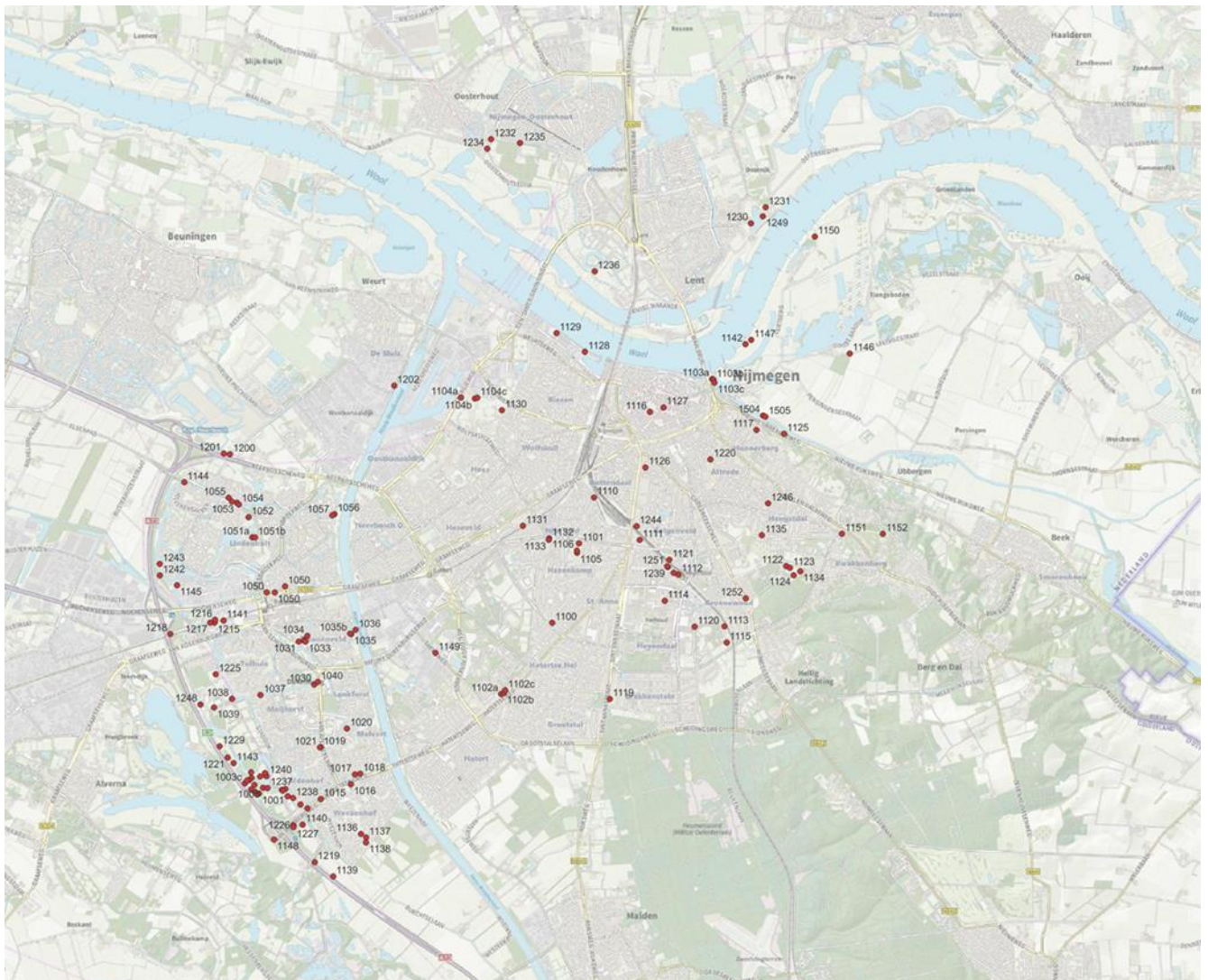


Figuur 2. Uitreiking wisselbokaal Wiedewiedenweg-held.

3.2 Inventarisatie

3.2.1 Inventarisatie reuzenberenklauw

In **figuur 3** zijn alle bekende locaties met reuzenberenklauw in Nijmegen weergegeven op een kaart.



Figuur 3. Alle bekende groeiplekken van reuzenberenklaw in Nijmegen

3.2.2 Verdeling locaties over de brigades

Omdat de brigades al een aantal jaar dezelfde locaties monitoren en bestrijden, was aparte inventarisatie niet nodig.

Een korte beschrijving van de brigades:

- Brigade Ton ging aan de slag in de Lindenholt, op dezelfde locaties als in de afgelopen 3 jaar. Tevens pakte Ton de Spookkuil naast de Thijmstraat aan.
- Brigade Rob deed de Vossenlaan, Oude Groenewoudseweg, Groenestraat (Parkeerplaats achter Ecoplaza), Verlengde Groenestraat, park Heyendaal, enkele locaties in het centrum en controleerde het Goffertpark.
- Brigade Pieter verwijderde de reuzenberenklaw op de plek waar de zeldzame zwartblauwe rapunzel voorkomt. Het is een soort die vanwege zijn zeldzaamheid op de Rode lijst staat.
- Brigade Geerten pakte deze brigade de Staddijk aan en een locatie in de Wellenkamp. Ook monitorde zij de locatie bij de Piersonstraat.

- Brigade Annerie verwijderde de reuzenberenklauw in Zwanenveld omdat de adoptiegroep dit wegens gezondheidsomstandigheden niet kon doen; zij monitorde tevens de locatie op de Groenestraat in de buurt van de nieuwe AH en de boomspiegel in de Pontanusstraat.
- Brigade Hugo houdt locaties bij in de buurt van 't Meertje en bij de boomspiegel bij de Fagelstraat
- Brigade Petra verwijderde de reuzenberenklauw in Holtgesbroek.
- Brigade Arne heeft in Noord reuzenberenklauw verwijderd bij het Sprokkelbos en blijft deze regio monitoren.
- Brigade Teun verwijderde enorm veel exemplaren op diverse locaties met grote aantallen reuzenberenklauw.

Voor de bestrijding van planten langs het Pegasuspad, achter het oude Doornroosje is in korte tijd een nieuwe brigade geformeerd, die honderden exemplaren hebben verwijderd, die zichtbaar werden nadat die locatie gemaaid was. Meerdere vrijwilligers hebben ook nog individueel andere locaties gemonitord en op nieuwe locaties de reuzenberenklauw verwijderd.

Tabel 1 geeft een totaaloverzicht van alle locaties en de manier waarop deze locaties beheerd worden.

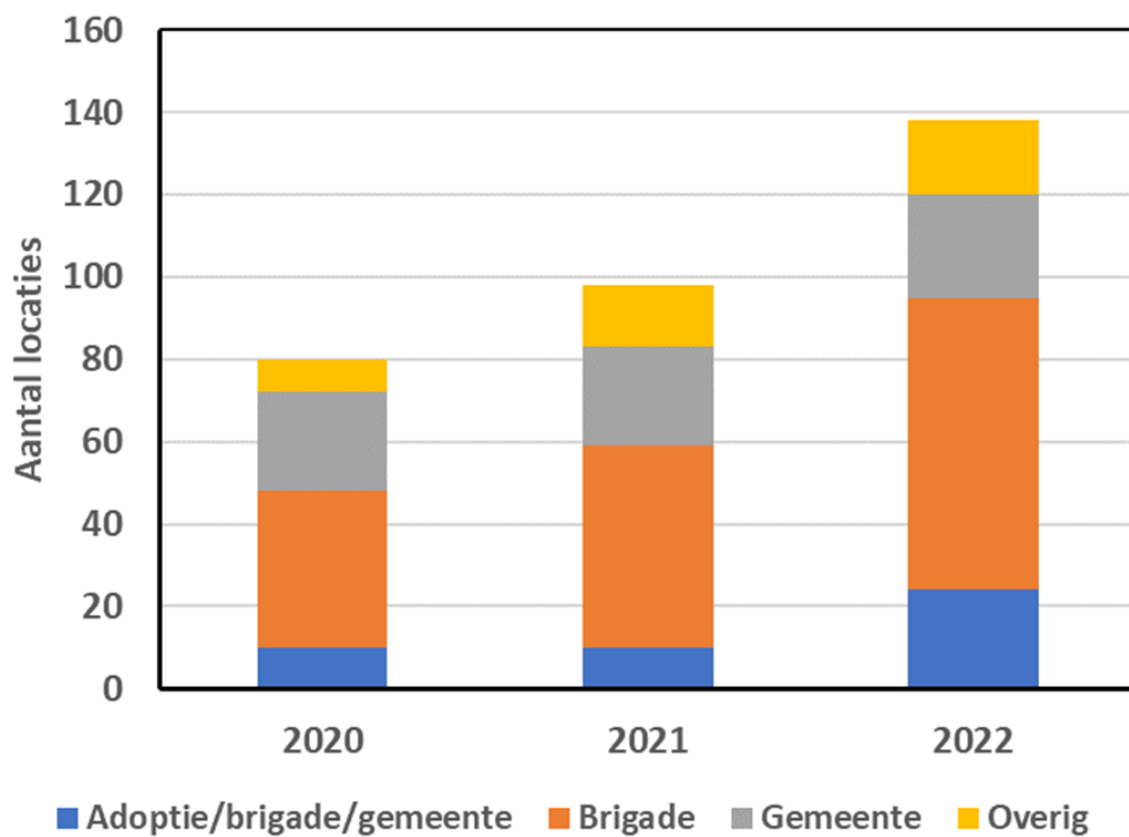
3.3 Resultaten

3.3.1 Bestrijding en beheer

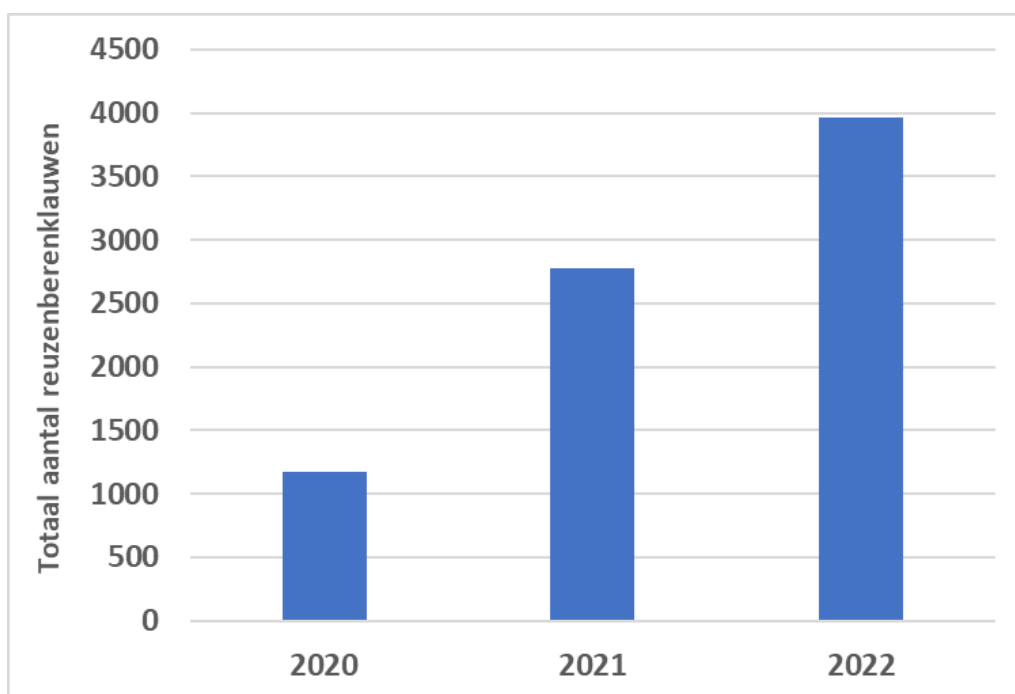
Tabel 1 en **figuur 4** geven een overzicht van het beheer van in totaal 138 groeiplekken van reuzenberenklauw in Nijmegen. Wiedewiedenweg heeft in 2022 meer locaties geregistreerd dan in 2021. Het aantal locaties dat wordt beheerd door brigades is flink toegenomen. Ook de locaties die worden aangepakt in samenwerking met de gemeente is gestegen. Deels komt deze stijging doordat dit jaar in Nijmegen-Noord een actieve brigade gestart is. Van de meeste locaties is de locatie-eigenaar nu bekend. Het totaal aantal verwijderde planten en het aantal per persoon is enorm gestegen (**Figuur 5 en 6**).

Tabel 1. Overzicht beheer locaties met reuzenberenklauw in Nijmegen in 2022.

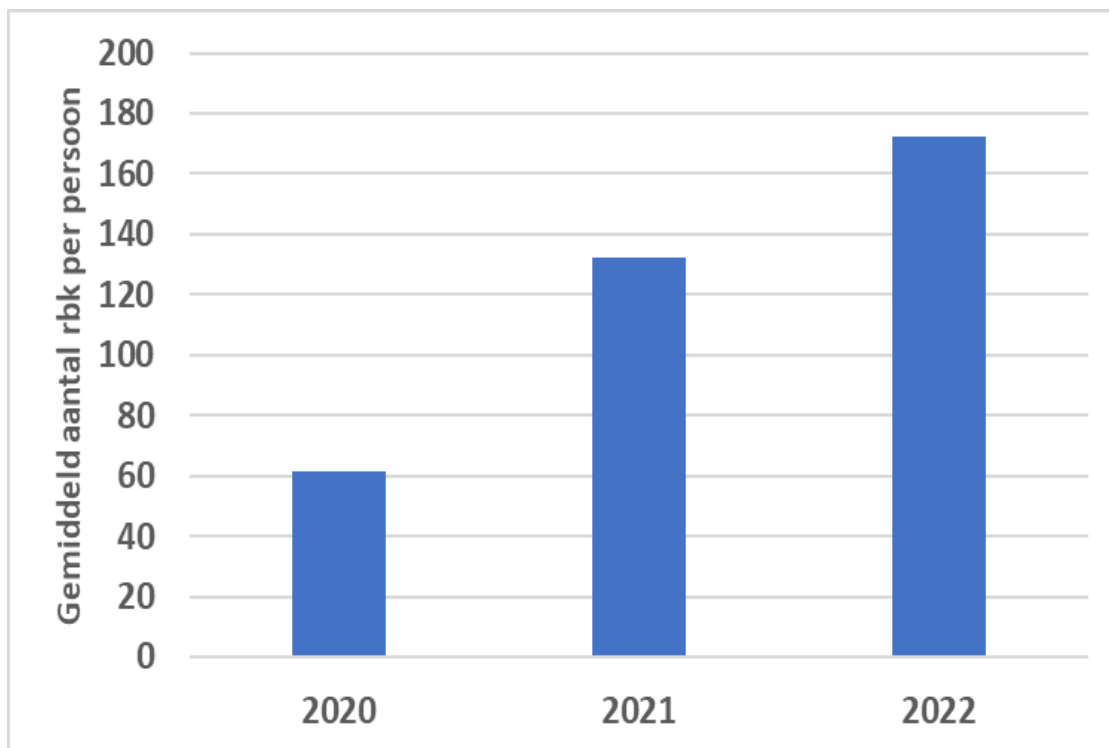
Beheer reuzenberenklauw locaties in Nijmegen	2020	2021	2022
Adoptie/brigade/gemeente	10	10	24
Brigade	38	49	71
Gemeente	24	24	25
Overig	8	15	18



Figuur 4. Beheer reuzenberenklauw in 2020, 2021 en 2022



Figuur 5. Totaal aantal verwijderde reuzenberenklauwen in 2021, 2022 en 2023



Figuur 6. Gemiddeld aantal verwijderde reuzenberenklauwen per persoon in 2021, 2022 en 2023

In tabel 2 staan de nummers van alle locaties met reuzenberenklauw in Nijmegen die bekend zijn bij Wiedewiedenweg.

Tabel 2. Groeiplekken van reuzenberenklauw in Nijmegen die bekend zijn bij Wiedewiedenweg.

x-coord	y-coord	volgnr	gem-nr	wijk	Beheer organisatie	Beheer specifiek	actie 2022
182906	423914	1001		Staddijk	Brigade	Geerten	6
182888	423912	1002		Staddijk	Gemeente schapen	Schapen	
182853	423938	1003a	431	Staddijk	Gemeente schapen	Schapen	
182810	423965	1003b	431	Staddijk	Gemeente schapen	Schapen	
182732	424040	1003c	431	Staddijk	Gemeente schapen	Schapen	
182815	424106	1004		Staddijk	Brigade	Geerten	11
182784	424079	1005		Staddijk	Brigade	Geerten	11
182759	424075	1006	430	Staddijk	Brigade	Geerten	3
182850	424022	1007		Staddijk	Brigade	Geerten	0
182957	423986	1008	353	Staddijk	Brigade	Geerten	3
182922	424125	1009		Staddijk	Brigade	Geerten	8
183234	423971	1010		Staddijk	Brigade	Geerten	0
183262	423881	1011		Dukenburg	Brigade	Geerten	43
183191	423960	1012		Staddijk	Brigade	Geerten	0
183419	423779	1013		Staddijk	Brigade	Geerten	0
183505	423732	1014	342	Dukenburg	Gemeente maaien	maaien	maaien
183669	423845	1015	344	Dukenburg	Brigade	Geerten	0
184041	424030	1016	343	Dukenburg	Brigade	Geerten	3
184091	424151	1017		Dukenburg	Brigade	Geerten	27
184157	424159	1018		Dukenburg	Brigade	Geerten	15
183668	424486	1019	236	Dukenburg	Gemeente/ brigade	Hugo Pieter en Mila	200
183993	424717	1020	237	Dukenburg	Gemeente maaien	maaien	
183660	424484	1021	373	Dukenburg	Brigade	Pieter/Mila	140
183590	425260	1030	429	Zwanenveld en Meijhorst	Adoptie	G&R A&H Rineke	74
183398	425790	1031		Zwanenveld en Meijhorst	Brigade	G&R A&H Rineke	0
183461	425807	1032	392	Zwanenveld en Meijhorst	Gemeente/ brigade	maaien + Ton	maaien
183480	425790	1033	347	Zwanenveld en Meijhorst	Gemeente/ brigade	A&H	50
183504	425861	1034	349	Zwanenveld en Meijhorst	Gemeente/ brigade	A&H	0
184045	425883	1035	428	Zwanenveld en Meijhorst	Brigade/adoptie	G&R A&H Rineke	39
184032	425888	1035b		Zwanenveld en Meijhorst	Brigade/privé/bewoner	G&R A&H Rineke	58
184100	425935	1036	348	Zwanenveld en Meijhorst	Brigade/adoptie	G&R A&H Rineke	0
182925	425131	1037	490	Dukenburg	Brigade/adoptie	G&R	8
182574	425084	1038	394	Dukenburg	Brigade	Geerten	0
182352	424976	1039	395	Dukenburg	Gemeente maaien	maaien	maaien
183634	425293	1040	429	enkel exx in rand struweel	Brigade	Geerten	1
183003	426397	1050	226	Lindenholt	Gemeente maaien	maaien	maaien
183102	426397	1050	226	Lindenholt	Gemeente maaien	maaien	maaien
183229	426472	1050	226	Lindenholt	Gemeente maaien	maaien	maaien
182825	427077	1051a	434	Lindenholt	Brigade	Ton	200
182859	427076	1051b	434	Lindenholt	Brigade	Ton	60
182779	427325	1052	435	Lindenholt	Brigade	Ton	2
182635	427504	1053	223	Lindenholt	Brigade	Ton	10
182658	427482	1054		Lindenholt	Brigade	Ton	0
182532	427566	1055		Lindenholt	Brigade	Ton	20
183840	427364	1056		Lindenholt	Prive/bewoner	bewoners	1
183812	427348	1057		Lindenholt	Brigade/ privé Rob den Drie	bewoners	2
186528	426022	1100		Nijmegen west en midden	Brigade	Rob	0
186858	427002	1101		Nijmegen west en midden	Brigade	Rob	0
185898	425142	1102a	447	Nijmegen west en midden	Adoptie	Nico en Henk +	8
185930	425155	1102b	448	Nijmegen west en midden	Adoptie	Nico en Henk +	17
185947	425189	1102c	449	Nijmegen west en midden	Adoptie	Nico en Henk +	12
188505	429031	1103a	457	Nijmegen centrum	Gemeente	gemeente en Hugo	4
188519	429023	1103b	457	Nijmegen centrum	Adoptie (niet officieel)	woonboot	30
188531	428986	1103c		Nijmegen centrum	Brigade/ adoptie	woonboot en Hugo	60
185402	428802	1104a		Nijmegen centrum	Gemeente/ brigade	maaien + Ton	maaien
185574	428790	1104b		Nijmegen centrum	Prive Yuverta	MBO Yuverta	
185603	428800	1104c	250	Nijmegen centrum	Gemeente/ adoptie	Maaien en Frank Nas	maaien 6x
186835	426886	1105		Nijmegen centrum	Prive/pastorie	Pastorie	
186834	426913	1106		Nijmegen centrum	Prive/woonhuis	Annerie	0
187045	427569	1110	374	Nijmegen centrum	Adoptie	Ton	60
187609	427045	1111	245	Nijmegen centrum	Gemeente/ brigade	Rob/Teun/ Janneke	674
188086	426617	1112		Nijmegen centrum	Overig/Prorail	ProRail	
188656	425978	1113		Nijmegen centrum	Overig/Hortus	Hortus Bas Budel	18
187918	426293	1114		Nijmegen centrum	Overig/Radboud	Vastgoed Radboud	>150 ex maait
188684	425777	1115		Nijmegen centrum	Brigade	Rob	0
187735	428625	1116		Nijmegen centrum	Brigade/ privé	Geerten en Annerie	24
189051	428402	1117		Oost	Brigade	Hugo	0
187239	425082	1119		Nijmegen west en midden	Prive/oud	Oud	0
188287	425974	1120		Oost	Brigade	Rob/Ann/Ge	0

x-coord	y-coord	volgnr	gem-nr	wijk	Beheer organisatie	Beheer specifiek	actie 2022
187974	426800	1121		Nijmegen centrum	Gemeente Nijmegen	Oud	0
189417	426722	1122		Oost	Brigade	Teun, Gabr	3
189463	426701	1123		Oost	Brigade	Teun Gabr	21
189510	426609	1124		Oost	Brigade	Teun Gabr	3
189392	428355	1125		Oost	Brigade	Teun	773
187679	427939	1126		Oost	Prive	Bewoner	4
187903	428679	1127		Oost	Brigade	Annerie	0
186932	429367	1128		Nijmegen centrum	Gemeente Nijmegen	Baudewijn	0
186582	429598	1129		Nijmegen centrum	Gemeente Nijmegen	Baudewijn	0
185907	428646	1130		Nijmegen west en midden	Brigade	Geerten Teun en Frar	130
186166	427219	1131		Nijmegen centrum	Gemeente Nijmegen	Baudewijn	0
186490	427064	1132		Nijmegen centrum	Brigade	A&L&Hugo	0
186486	427046	1133		Nijmegen centrum	Brigade	A&L&Hugo	0
189591	426658	1134		Oost	Brigade	Teun	3
189117	427103	1135		Oost	Brigade	Teun Gabr	10
184166	423416	1136	477	Dukenburg	Brigade	G en Gab/Els	25
184230	423372	1137	240	Dukenburg	Brigade	G en Gab/Els	1
184228	423310	1138		Dukenburg	Brigade	G en Gab/Els	15
183824	422891	1139		Dukenburg	Brigade	Baudewijn	1
183446	423530	1140		Dukenburg	Gemeente/ brigade	Baudewijn	20
182470	426050	1141	487	Dukenburg	Brigade	Geerten	1
188915	429461	1142		Stadswaard	Brigade	Teun	500
182594	424289	1143		Staddijk	Brigade	Geerten	1
181985	427757	1144		Lindenholt	Brigade	Petra	10
181896	426485	1145	?	Lindenholt	Gemeente/ brigade	maaien +Ton	maaien
190202	429345	1146		Stadswaard	Brigade	Teun	60
188985	429514	1147		Stadswaard	Brigade	Teun	28
183093	423347	1148		Dukenburg	Overig/RWS	RWS	bloemen
185087	425651	1149		Zuid	Brigade	Geerten en Teun	89
189771	430789	1150		Ooij	Brigade	Teun	18
190105	427121	1151		Oost	Brigade	Teun	1
190611	427120	1152		Oost	Brigade	Teun	1
182548	428102	1200	?	Westrand van Nijmegen	RWS	maaien	maaien
182473	428111	1201	?	Westrand van Nijmegen	RWS	maaien	maaien
184577	428949	1202		Westrand van Nijmegen	Gemeente Nijmegen ?	Baudewijn	0
182359	426022	1215	?	Westrand van Nijmegen	Gemeente maaien	maaien	maaien
182365	426060	1216	55	Westrand van Nijmegen	Gemeente maaien	maaien	maaien
182305	426023	1217	?	Westrand van Nijmegen	Gemeente maaien	maaien	maaien
181812	425883	1218	?	Westrand van Nijmegen	Gemeente Nijmegen ?	Gemeente Nijmegen	niet bezocht
183595	423067	1219	?	Westrand van Nijmegen	Gemeente Nijmegen ?	Gemeente Nijmegen	0
188482	428038	1220		Nijmegen-Oost	Brigade	Hugo	4
182520	424358	1221		Staddijk	Brigade	Geerten	280
182373	425387	1225	517	Dukenburg	Gemeente/ uitbesteed aan	Ton	70
183332	423525	1226	345	v Boetwegweg, oprit snel	Overig/RWS	RWS	maaien
183332	423499	1227		waar wetering onder geluik	Overig/Waterschap	Waterschap	
183200	423950	1228		Staddijk	Brigade	Geerten	0
182421	424497	1229		Staddijk	Brigade	Geerten	0
188983	430952	1230	254	Noord	Gemeente/ Vrienden Sprok	maaien	100
189164	431151	1231	231	Noord	Gemeente maaien	maaien	6x p.j. maaien
185773	431992	1232	232	Noord	Gemeente maaien	maaien	6x p.j. maaien
185726	431874	1234	234	Noord	Gemeente maaien	maaien	Gemeente 6x p.j. maaien
186130	431944	1235	235	Noord	Prive Buitenplaats Oosterhc	Frans Ameschot	Waterschap Frans verwijdert ze
187053	430361	1236	236	Noord	Overig/SBB	SBB Dijkverzwaring	Dijkverzwaring waterschap, SBB
183013	423982	1237		Staddijk	Brigade	Geerten	1
183328	423859	1238		Staddijk	Brigade	Geerten	0
187955	426711	1239		Nijmegen Centrum	Brigade	Rob	0
182999	424129	1240	352	Staddijk	Brigade	Geerten	0
182982	424168	1241	432	Staddijk	Gemeente schapen	Schapen	
181683	426607	1242		Lindenholt	Brigade	Petra	0
181681	426749	1243	61	Lindenholt	Brigade	Petra	maabeleid
187571	427215	1244		Nijmegen	Brigade	Rob	0
188028	426638	1245		Nijmegen	Brigade	Rob	0
189194	427496	1246		Nijmegen	Brigade	Annerie	1
182810	424177	1247		Staddijk	Brigade	Geerten	2
182184	425013	1248		Staddijk	Overig/Waterschap	Waterschap	
189129	431039	1249	248	Noord	Prive/Restaurant	Restaurant	0
182572	427519	1250		Lindenholt	Brigade	Ton	5
187947	426719	1251		Nijmegen	Brigade	Ton	2
188918	426324	1252		Nijmegen	Brigade	Baudewijn/Teun	0
Totaal							4085

3.3.2 Bewustwording

De bewustwording van Nijmegenaren t.a.v. invasieve exoten neemt toe:

- Steeds meer vrijwilligers en terreineigenaren zijn bereid om locaties bij te houden en reuzenberenklauw te verwijderen.
- Er zijn meer solitaire planten van de reuzenberenklauw waargenomen op nieuwe locaties en onmiddellijk verwijderd.

3.3.3 Publiciteit

Op 22 oktober 2022 stond er een stukje in De Brug 'Bestrijden van reuzenberenklauw Wiedewiedenweg-held van het jaar' (Figuur 7 en figuur 8).



Figuur 7. Artikel in De Brug van 22-10-2022.

4. Vervolgactiviteiten

De Gemeente Nijmegen wil in 2023 verder met de Wiedewiedenweg-brigades en daarvoor maakt Beleef & Weet samen met FLORON een projectvoorstel. Belangrijke aandachtspunten daarbij zijn:

- Alle locaties monitoren voor de reuzenberenklauw en reuzenbalsemien.
- Op de locaties waar dat behapbaar is de reuzenberenklauw uitsteken en de reuzenbalsemien uittrekken.

- Locaties die zijn te beheren door vrijwilligers aanbieden ter adoptie aan buurtbewoners.
- Overleg met terreinbeheerders van omliggende gemeentes (zoals de gemeente Berg en Dal) voor afstemming van bestrijdingsactiviteiten en uitwisselen van expertise.
- Een logo voor Wiedewiedenweg maken (hiervoor is al een opdracht verleend).

5. Conclusies

- Belangrijk is dat Wiedewiedenweg ook locaties zonder opslag blijft monitoren want op sommige locaties komen na een paar jaar soms ineens toch weer planten op. Op groeiplekken van een eenling komen na het uitspitten meestal geen planten meer terug! Snelle signalering en bestrijding lonen!
- Sommige terreineigenaren moeten jaarlijks worden herinnerd aan de noodzaak om de reuzenberenklauw te verwijderen.
- Grote organisaties zoals RWS en ProRail/NS blijven benaderen om ook reuzenberenklauw en andere invasieve exoten van de Unielijst te bestrijden op hun terreinen.
- Alle 138 locaties met reuzenberenklauw in Nijmegen zijn in kaart gebracht. Van alle locaties is bekend wie de eigenaar en beheerder is:
 - 15% adoptie/brigades/gemeente;
 - 57% brigades;
 - 16% gemeente;
 - 12% overig (Waterschap, RWS, ProRail/NS, privétuin, restaurant etc.).
- In totaal zijn 3965 reuzenberenklauwen verwijderd in 2022.

6. Dankwoord

We zijn dank verschuldigd aan diverse organisaties. Zonder de financiële steun van de gemeente Nijmegen en de financiering in natura van de Radboud Universiteit was dit project niet mogelijk geweest. De meeste dank gaat uit naar alle vrijwilligers die zich belangeloos hebben ingezet voor het behoud van de biodiversiteit van Nijmegen en omgeving. En natuurlijk de stadsgenoten in de buurt van de locaties met reuzenberenklauw, reuzenbalsemien en Japanse duizendknoop die deze in de toekomst blijven verwijderen! Zonder enthousiaste, actieve en betrokken burgers kunnen wij helemaal niets. Dank jullie wel!



Figuur 8. De Wiedewiedenweg-held van 2022: Teun van Wijk

7. Referenties

- Europese Commissie, 2014. Verordening (EU) Nr. 1143/2014 van het Europees Parlement en de Raad van 22 oktober 2014 betreffende de preventie en beheersing van de introductie en verspreiding van invasieve uitheemse soorten. Publicatieblad van de Europese Unie L317: 35-55.
- Europese Commissie, 2016. Uitvoeringsverordening (EU) 2016/1141 van de Commissie van 13 juli 2016 tot vaststelling van een lijst van voor de Unie zorgwekkende invasieve uitheemse soorten krachtens Verordening (EU) nr. 1143/2014 van het Europees Parlement en de Raad. Publicatieblad van de Europese Commissie L189: 4-8.
- Europese Commissie, 2017a. Uitvoeringsverordening (EU) 2016/1141 van de Commissie van 12 juli 2017 tot actualisering van de bij Uitvoeringsverordening (EU) 2016/1141 krachtens Verordening (EU) nr. 1143/2014 van het Europees Parlement en de Raad vastgestelde lijst van voor de Unie zorgwekkende invasieve uitheemse soorten. Publicatieblad van de Europese Commissie L182: 37-39.
- Europese Commissie, 2017b. Invasive alien species of Union concern. Brochure KH-02-17-775-EN-N 978-92-79-70168-9 10.2779/749612. Publications Office of the European Union, Luxembourg.
- NVWA, 2019. Factsheet Reuzenberenklauw (*Heracleum mantegazzianum*). Website Nederlandse Voedsel en Warenautoriteit, Utrecht. 6 pp.
- Provincie Gelderland, 2018. Plan van aanpak invasieve exoten Gelderland.
<https://www.naturetoday.com/intl/nl/nature-reports/message/?msg=24809>
- Rutenfrans A.H.M., Verbrugge L. & J. Leferink, 2018. Invasieve Exoten in de Klas en LINVEXO (www.linvexo.nl), lesmateriaal voor mbo groen en voortgezet onderwijs. Nederlandse Voedsel en Waren Autoriteit, Utrecht.
- Rutenfrans A.H.M., B. Odé, J.M.M. van der Loop, P.C. de Hullu, M.J.D van Pelt & R.S.E.W. Leuven, 2018. Burgerparticipatie bij bestrijding invasieve exoten. Adviesbureau Beleef en Weet, Nijmegen.
- Rutenfrans A.H.M., B. Odé, G. de Jong, J.M.M. van der Loop & R.S.E.W. Leuven, 2019. Burgerparticipatie bij de bestrijding reuzenberenklauw en reuzenbalsemien. Adviesbureau Beleef en Weet, Nijmegen.
- Rutenfrans A.H.M., B. Odé, G. de Jong & R.S.E.W. Leuven, 2020. Burgerparticipatie bij de bestrijding van reuzenberenklauw met brigades. Adviesbureau Beleef en Weet, Nijmegen.
- Rutenfrans A.H.M., B. Odé, G. de Jong & R.S.E.W. Leuven, 2021. Wiedewiedenweg: bestrijding van reuzenberenklauw met vrijwilligers. Adviesbureau Beleef en Weet, Nijmegen.